

www.sastamala.fi

Sastamalan kaupungin hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026-2035

Suunnitelmaa täydentää erillinen perusteluosa

HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSSUUNNITELMAN PAINOPISTEET 2026-2035

Osallisuus

Osallisuus syntyy yhdenvertaisuudesta ja vähentää eriarvoisuutta. Se antaa mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämään ja yhteisöön.

Kulttuuri

Kulttuuri tuo ihmisiä yhteen ja vahvistaa merkityksellisyyttä sekä hyvinvointia.

Elinympäristö

Elinympäristö luo mahdollisuudet liikkumiseen, ihmisten kohtaamiseen, luonnosta saatavaan hyvinvointiin ja asumiseen.

**Hyvinvointi
tehdään
yhdessä**

Liikkuminen

Liikkuminen ylläpitää kokonaisvaltaista terveyttä ja toimintakykyä.

Turvallisuus

Turvallinen arki on hyvinvoinnin perusta.

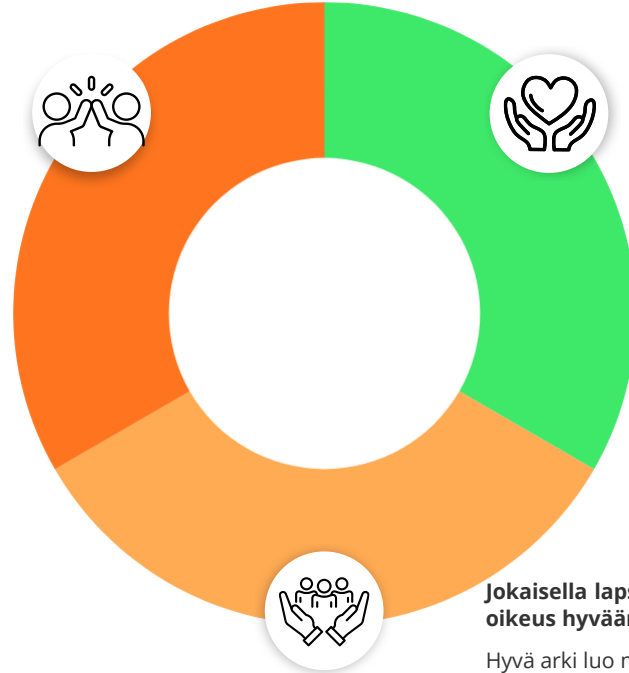

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

”Hyvinvointi tehdään yhdessä, lapset ja perheet mielessä, ketään ei yksin jätetä, koko systeemi käsikädessä.”

Osallisuus

Osallisuus syntyy siitä, että kaikilla on sama mahdollisuus. Osallisuus antaa voimaa vaikuttaa omaan arkeen, kouluun ja kotikaupunkiin.

Lapsi ja nuori voi hyvin varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksessa

Turvallinen ja hyvinvointia tukeva kasvu- ja oppimisarkki luo turvallisen kasvupolun.

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus hyvään arkeen

Hyvä arki luo mahdollisuuksia kasvaa ja olla oma itsensä. Hyvään arkeen kuuluvat mm. turvallinen lähipiiri, terveelliset elintavat ja viihtyisä asuinympäristö.

HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSSUUNNITELMAN PAINOPISTEET JA TAVOITTEET 2026-2035

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kaikessa toiminnassa

Osallisuus

- Vahvistetaan osallistumismahdollisuuksia
- Ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä
- Edistetään digitaitoja ja yhdenvertaista osallistumista
- Vahvistetaan positiivista paikallsidentiteettiä

Liikkuminen

- Liikkuminen kuuluu kaikille ja juurtuu arkeen
- Luodaan strateginen moottori ja yhteinen liike liikkumisen edistämiseksi
- Lisätään yhteistyöllä monipuolisuutta ikääntyneiden liikkumiseen
- Ehkäistään ikääntyneiden kaatumisia

Turvallisuus

- Ehkäistään syrjäytymistä ja rikoksia
- Edistetään turvallista liikkumista liikenteessä
- Ehkäistään päihteistä aiheutuvia haittoja
- Vahvistetaan kuntalaisten turvallisuustaitoja

Elinympäristö

- Lisätään elinympäristöstä ja luonnosta saatavaa hyvinvointia
- Turvallinen ja houkutteleva elinympäristö mahdollistaa liikkumisen
- Edistetään terveellistä elinympäristöä
- Hyödynnetään paikkatietoa hyvinvoinnin edistämisessä
- Huomioidaan ikäystävällinen elinympäristö

Kulttuuri

- Mahdollistetaan kulttuuriin osallistuminen kaikille
- Edistetään hyvinvointia kirjakulttuurin avulla (Lukeva Sastamala)
- Vahvistetaan ikääntyneiden toimintakykyä ja osallisuutta etsivällä kulttuurisella vanhustyöllä

LASTEN JA NUORTEN SUUNNITELMAN PAINOPISTEET JA TAVOITTEET 2026-2035

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kaikessa toiminnassa

Osallisuus

- Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta
- Vähennetään lasten ja nuorten yksinäisyyttä

Lapsi ja nuori voi hyvin
varhaiskasvatuksessa, koulussa ja
oppilaitoksessa

- Kasvu- ja oppimisympäristöt ovat turvallisia, yhteisöllisiä ja hyvinvointia tukevia
- Koululäsnäoloa tuetaan monialaisesti
- Lapsi ja nuori kokee tulevaisuutensa nähdyn, kuullun ja arvostetun osana yhteisöä
- Muutokset lapsen ja nuoren arjessa tunnustetaan ajoissa ja tuki on helposti saatavilla

Jokaisella lapsella ja nuorella on
oikeus hyvään arkeen

- Vahvistetaan lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvinvointia tukevaan arkeen monialaista työtä vahvistamalla
- Tuetaan vanhemmuutta ja lähipiiriä lapsen ja nuoren arjen voimavarana
- Edistetään terveellisiä elintapoja lasten ja nuorten arjessa

NUORTEN SUUNNITELMA

-NUORTEN MONIALAINEN PALVELUTARVE

PAINOPISTEET JA TAVOITTEET 2026-2035

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kaikessa toiminnassa

**Jokaisella nuorella on mahdollisuus
hyvään arkeen**

- Mielen hyvinvointi
- Terveelliset elintavat
- Hyvät ihmissuhteet
- Toimivat raha-asiat
- Vaikuttamismahdollisuudet
- Yhdenvertaisuus ja resilienssi

**Jokaisella nuorella
on polku eteenpäin**

- Nuori voi hyvin koulussa ja oppilaitoksessa
- Työelämään siirtyminen on sujuvaa

Hyvinvointityöryhmien
4. kokous

Joulukuu
Vuosikellon päivitys seuraavalle vuodelle
Viestintäsuunnitelma ja teemaviikot
Perhekeskuksen verkostopuuro

Marraskuu
Ehkäisevän päihdetyön viikko
Lapsen oikeuksien viikko
Kumppanuussopimuksien seuranta

Lokakuu
Vanhusten viikko, ikääntyneiden suunnitelman seuranta
Perhekeskuksen verkostoiltapäivä
Elintapaohjauksen työryhmä

Syyskuu
Kouluterveyskyselyn tulosten käsittely (parittomat vuodet)
Talousarviovalmistelu
Nuorten ehkäisevä päihdetyö, ROTI

Hyvinvointityöryhmien
3. kokous

Elokuu
Liikenneturvallisuusviikko
Lasten ja nuorten palveluiden näkyvyys

Heinäkuu
Hiljainen kausi,
arjen havainnot ja signaalit

Kesäkuu
Läpileikkaavien teemojen:
mielen hyvinvointi, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tarkastelu

Tammikuu
Hyvinvointikertomuksen valmistelu
Työryhmien tavoitteet alkavalle vuodelle
Edellisen vuoden HYTE-kertoimien tarkastelu
Osallistuva budjetointi käynnistyy

Helmikuu
Osallisuusviikko
Ystävällisten viikko
Tilinpäätös

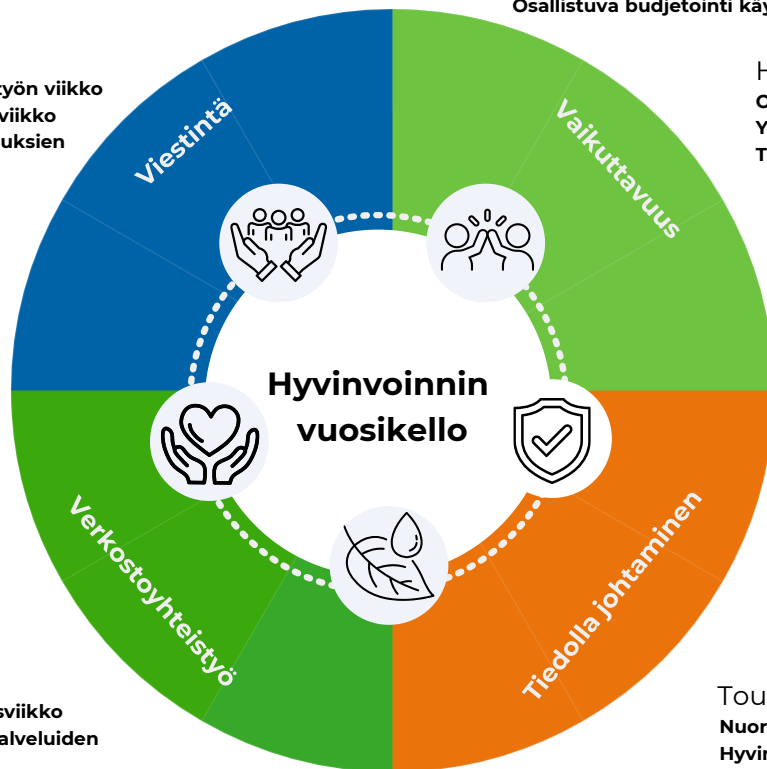
Maaliskuu
Järjestöyhteistyö, järjestöavustukset
Kaatumisen ehkäisy
Elintapaohjauksen työryhmä

Huhtikuu
TEA-viisarien tiedonkeruut
Kesäajan HYTE- toiminnan koonti
Perhekeskuksen verkostoiltapäivä
HYTE-neuvottelut

Toukokuu
Nuorten ehkäisevä päihdetyö, ROTI
Hyvinvointikertomus valmis

Hyvinvointityöryhmien
1. kokous

Hyvinvointityöryhmien
2. kokous

Tavoitteena

1. Vahvistetaan osallistumismahdollisuuksia.
2. Ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä
3. Edistetään digitaitoja ja yhdenvertaista osallistumista
4. Vahvistetaan positiivista paikallisidentiteettiä

Arviointi

1. Toimenpiteiden ja rakenteiden toteutuminen
 - Osallistumismahdollisuuksien lähtötilanne arvioitu ja kehittämistoimenpiteet määriteltä
 - Osallistuva budjointi on toteutunut suunnitelmakaudella
 - Digitukea koskeva palvelukartta on laadittu ja pidetty ajan tasalla
2. Osallistumisen ja yhteisöllisyyden kehittyminen
 - Sähköisen osallistumislustan käyttäjämäärä/vuosi (tavoite: kasvaa vuosittain)
 - Kohtaamispaikkatoimijoiden tapaamiset ovat toteutuneet vuosittain
3. Seuranta ja tietopohja
 - Osallisuutta koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Vahvistetaan osallistumismahdollisuuksia

- Arvioidaan osallistumismahdollisuuksien lähtötilanne Kuntaliiton työkalulla ja määritellään tulosten perusteella tarvittavat toimenpiteet
- Mahdollistetaan kuntalaisten osallistuminen myös sähköisten osallistumislustojen kautta
- Jatketaan osallistuvan budjetoinnin toteuttamista
- Järjestetään tilaisuuksia osallistua siellä missä ihmiset ovat

Ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä

- Vahvistetaan kohtaamispaikkatoimintaa ja kutsutaan toimijat säännöllisesti koolle
- Järjestetään matalan kynnyksen tapahtumia kuntalaisten kohtaamisen ja yhteisöllisyyden tueksi

Edistetään digitaitoja

- Laaditaan ja ylläpidetään digitukea kokoava palvelukartta
- Tiedotetaan digituen palveluista osana kunnan viestintää

Vahvistetaan positiivista paikallisidentiteettiä

- Toteutetaan suunnitelmallista yhteistyötä viestinnän kanssa paikallislpeyden ja myönteisen kaupunkikuvan vahvistamiseksi

1. Osallisuus

Vastuutiimit

Omannäköisen elämän Sastamala – työryhmä

Kaupungin johtoryhmä (osallistumismahdollisuuksien lähtötilanteen arviointi)

Tavoitteena

1. Luodaan strateginen moottori ja yhteinen liike liikkumisen edistämisessä
2. Liikkuminen kuuluu kaikille ja juurtuu arkeen
3. Lisätään yhteistyöllä monipuolisuutta ikääntyneiden liikkumiseen
4. Ehkäistään ikääntyneiden kaatumisia

Arviointi

1. Toimenpiteiden ja rakenteiden toteutuminen:
 - Liikkumisohjelma on valmistunut ja sen mukaiset toimenpiteet on toteutettu
2. Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy
 - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65-vuotta täyttäneillä (HYTE-kerroin)
3. Seuranta ja tietopohja:
 - liikkumista koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Luodaan strateginen moottori ja yhteinen liike liikkumisen edistämisessä

- Varmistetaan kaupungin eri toimijoiden yhteinen sitoutuminen liikkumisohjelman toimenpiteisiin

Liikkuminen kuuluu kaikille ja juurtuu arkeen

- Lisätään tietoisuutta liikkumisen suosituksista
- Laaditaan viestintäsuunnitelma Sastamalan liikkumisen mahdollisuuksista
- Luodaan harrastuskalenteri Sastamalan verkkosivuille
- Julkaistaan Sastamala liikkuu-lehti

Lisätään yhteistyöllä monipuolisuutta ikääntyneiden liikkumiseen

- Huomioidaan liikkumisen edistäminen ikääntyneiden hyte-verkostoyhteistyössä

Ehkäistään ikääntyneiden kaatumisia

- Jatketaan kaatumisen ehkäisyä systemaattisena työnä (sis. myös muut osa-alueet kuin liikkumisen)

2. Liikkuminen

Vastuutiimit

Elintapaohjauksen työryhmä

Omannäköisen elämän Sastamala ja hyvinvointia asumiseen ja elämiseen hyte-työryhmät

Tavoitteena

1. Ehkäistään syrjäytymistä ja rikoksia
2. Edistetään turvallista liikkumista liikenteessä
3. Ehkäistään päihteistä aiheutuvia haittoja
4. Vahvistetaan kuntalaisten turvallisuustaitoja

Arviointi

1. Toimenpiteiden ja rakenteiden toteutuminen:
 - Ennaltaehkäisevän turvallisuustyön toteutuneet toimenpiteet
 - Suunniteltujen toimenpiteiden toteutus (teemaviikot, alueellisista verkostoista tulleet toimenpiteet, turvallisuustaitojen edistäminen)
2. Kouluterveyskyselyn turvallisuuteen ja päihteisiin liittyvät indikaattorit (mm. kannabista vähintään kerran kokeilleet, tapaturmat koulumatkoilla)
3. Seuranta ja tietopohja: turvallisuutta koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Ehkäistään syrjäytymistä ja rikoksia

- Toteutetaan ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä nuorten ja nuorten aikuisten arkiympäristössä monialaisessa yhteistyössä
- Osallistutaan Pirhan ehkäisevän väkivaltatyön verkostoon ja toteutetaan siellä sovitut paikalliset toimenpiteet

Ehkäistään päihteistä aiheutuvia haittoja

- Toteutetaan ehkäisevän päihdetyön suunnitelman 2025-2028 toimenpiteet
- Huomioidaan ehkäisevän päihdetyön viikko kuntatasoisesti
- Alueellisen verkostoyhteistyön osalta osallistutaan Pirhan ehkäisevän päihdetyön työryhmään ja Lännen alueen PAKKA-työryhmään.
- Paikallisesti toteutetaan suunnitelmalliset elintapaohjauksen (sis. ehkäisevä päihdetyö)työryhmän ja ROTin tapaamiset.

Edistetään turvallista liikkumista liikenteessä

- Huomioidaan valtakunnallinen liikenneturvallisuusviikko kuntatasoisesti
- Arvioidaan ja laaditaan toimenpiteet liikenneturvallisuustyöryhmässä tehdyn liikenneturvallisuustyön arviointilomakkeen pohjalta
- Tunnistetut kohdenneet tarpeet: pienet lapset turvallisesti muun liikenteen joukossa, nuorten liikkuminen turvallisesti moottoriajoneuvoilla, aikuisten ylinopeuksien vähentäminen. Kiinnitetään erityistä huomiota näihin tapahtumien matalan kynnyksen tiedottamisessa ja liikenneturvallisuusviestinnässä.

Vahvistetaan kuntalaisten turvallisuustaitoja

- Lisätään kuntalaisten valmiuksia arjen turvallisuuteen ja varautumiseen yhteistyössä eri järjestöjen kanssa.
- Viestitään turvallisen kotona asumisen edellytyksistä ikääntyneille

3. Turvallisuus

Vastuutiimit

Omannäköisen elämän Sastamala ja hyvinvointia asumiseen ja elämiseen hyte-työryhmät, liikenneturvallisuustyöryhmä

Tavoitteena

1. Lisätään elinympäristöstä ja luonnosta saatavaa hyvinvointia
2. Turvallinen ja houkutteleva elinympäristö mahdollistaa liikkumisen
3. Edistetään terveellistä elinympäristöä
4. Hyödynnetään paikkatietoa hyvinvoinnin edistämässä
5. Huomioidaan ikäystävällinen elinympäristö

Arviointi

1. Toimenpiteiden ja rakenteiden toteutuminen:
 - Luontoon ja elinympäristöihin sijoittuvia kohtaamispaikkoja on toteutettu tai olemassa olevissa kohteissa on toteutettu toimintaa
 - Paikkatietoa on hyödynnetty hyvinvointia tukevien ratkaisujen suunnittelussa
 - Asukkaiden osallistumista elinympäristöjen kehittämiseen ja yhteisölliseen toimintaan on edistetty suunnitelmallisilla keinoilla
 - Ikäystävällisyys on huomioitu elinympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja valmistelussa
2. Seuranta ja tietopohja
 - Elinympäristöä koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Lisätään elinympäristöstä ja luonnosta saatavaa hyvinvointia

- Hyödynnetään luonnon hyvinvointivaikutuksia kehittämällä toimintamalleja (esim. luontolähetee, terveysmetsä)
- Luodaan luontoon ja elinympäristöön sijoittuvia kohtaamispaikkoja ja sekä vahvistetaan toimintaa jo olemassa olevissa ympäristöissä.
- Edistetään asukkaiden osallistumista elinympäristöjen kehittämiseen mm. osallistuvan budjetoinnin, talkootoiminnan ja järjestöyhteistyön keinoin

Turvallinen ja houkutteleva ympäristö mahdollistaa liikkumisen

- Liikkuminen on ympäri vuoden turvallista, houkuttelevaa ja saavutettavissa
- Tehdään liikkumispaikkojen esteettömyyskartoitukset

4. Elinympäristö

Vastuutiimit

Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen hyte-työryhmä

Edistetään terveellistä elinympäristöä ja kestäväää kehitystä

- Vähennetään jätettä ja lisätään kierrätystä ja lajittelua mm. viestinnän avulla
- Luodaan mahdollisuuksia kaupunkiviljelyyn ja kierrättämiseen
- Ehkäistään terveyshaittoja varmistamalla ympäristön terveellisyys

Hyödynnetään paikkatietoa hyvinvoinnin edistämässä

- Hyödynnetään paikkatietoa hyvinvointia tukevien ratkaisujen kohdentamisessa, mm. ulkoliikkumisen opaskartta.

Huomioidaan ikäystävällinen elinympäristö

- Hyödynnetään vanhusneuvoston asiantuntemusta kaavoituksessa ja elinympäristön kehittämisessä.
- Varmistetaan, että ikääntyneille on riittävästi soveltuvia ja saavutettavia asuntoja tarjolla.

Tavoitteena

1. Mahdollistetaan jokaiselle osallistuminen kulttuuriin.
2. Edistetään hyvinvointia kirjakulttuurin avulla (Lukeva Sastamala)
3. Vahvistetaan ikääntyneiden toimintakykyä ja osallisuutta etsivällä ja kulttuurisella vanhustyöllä

Arviointi

1. Toimenpiteiden toteutuminen
 - Kaiku-kortin käyttöönotto ja kaikenikäisten kulttuuritarjonnan koonti
2. Osallisuus ja saavutettavuus
 - Kävijämäärät (Pukstaavi, kirjasto, kulttuuripalvelut)
 - HYTE-kerroin: Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksen $(K/E) = K$
 - Kulttuurin TEA-viisari 2027: kulttuurin edistämisestä vastaavat viranhaltijat tai kulttuurin asiantuntijat ovat osallistuneet valmisteilla olevien päätösten vaikutusten ennakkoarviointiin
 - Kulttuuri-toimintaa ryhmille: vähintään yhteen ryhmäkokoaisuuteen vastataan K (2027)
3. Seuranta ja tietopohja:
 - Kulttuuria koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Mahdollistetaan jokaiselle osallistuminen kulttuuriin

- Selvitetään ja otetaan käyttöön keinoja, joilla madalletaan kulttuuriin osallistumisen esteitä (esim. Kaiku-kortti ja kulttuuriluotsi-toimintamalli)
- Mahdollistetaan kulttuuri-toimintaa eri väestöryhmille yhdessä järjestöjen ja toimijoiden kanssa
- Tarjotaan maksuttomia kulttuuritapahtumia
- Tehdään kulttuuripalveluista viestinnällisesti selkeä kokonaisuus kokoamalla kulttuuritarjonta yhteen siten, että paikallinen kulttuuripalveluohjaus on mahdollista

5. Kulttuuri

Vastuutiimit

Omannäköisen elämän hyte-työryhmä

Vahvistetaan ikääntyneiden toimintakykyä ja osallisuutta etsivällä kulttuurisella vanhustyöllä (TOSIKUVA-hanke)

- Otetaan käyttöön ikääntyneiden hyvinvointilähete, jossa kulttuurihyvinvointi on keskeisessä roolissa
- Vahvistetaan ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaamista kulttuurihyvinvoinnin edistämisessä koulutusten avulla.
- Perustetaan paikallinen ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämisen verkosto tiiviissä yhteistyössä Pirhan lähitorien kanssa

Edistetään hyvinvointia kirjakulttuurin avulla (Lukeva Sastamala)

- Hyödynnetään kirjastoja yhteisöllisinä olohuoneina
- Toteutetaan Lukeva Sastamala-tiekartan mukaisia toimenpiteitä osana kulttuurihyvinvointia

Tavoitteena

1. Mahdollistetaan syrjimätön vapaa-aika.
2. Tehdään yhdessä tasa-arvoisempi ja yhdenvertaisempi Sastamala

Arviointi

1. Toimenpiteiden toteutuminen
 - Turvallisen tilan periaatteet on laadittu ja ilmoituskanava on käytössä
 - Erityisryhmät on huomioitu matalan kynnyksen vapaa-ajan toiminnassa
 - Kaupungin tilojen esteettömyysarviointeja on toteutettu suunnitelmallisesti
 - Henkilöstölle ja poliittiselle päätöksenteolle on järjestetty koulutusta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoista
 - Yhdenvertaisuusnäkökulma näkyy toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa
2. Seuranta ja tietopohja
 - Sukupuolten välisiä hyvinvointieroja seurataan kouluterveyskyselyn ja muun tiedon avulla
 - Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Mahdollistetaan syrjimätön vapaa-aika

- Laaditaan kaupunkitasoiset turvallisen tilan periaatteet, perustetaan ilmoituskanava ja sovitaan sen toimintakäytännöistä.
- Tarjotaan erityisryhmille maksutonta matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintaa
- Toteutetaan kaupungin tiloihin esteettömyysarviointeja

Tehdään yhdessä tasa-arvoisempi ja yhdenvertaisempi Sastamala

- Tunnistetaan sukupuolten välisiä hyvinvointieroja hyödyntämällä kouluterveyskyselyn ja muun tietopohjan tuloksia.
- Järjestetään koulutusta henkilöstölle ja poliittisille päättäjille tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä
- Vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta jatkamalla kansainvälisten olohuoneiden toimintaa kaupunkiolohuoneina
- Edistetään väkivallan ehkäisyä osallistumalla alueelliseen verkostoyhteistyöhön ja toimeenpanemalla sovittuja asioita.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Vastuutiimit

Omannäköisen elämän Sastamala – työryhmä

Kaupungin johtoryhmä

Sastamalan perhekeskus Yhdessä arjen tukena

Mukana Sastamalan perhekeskuksen ohjausryhmissä

SASKU

SASTAMALA

Pirkanmaan
hyvinvointialue

SASTAMALAN
SIKURUUTTA

Kela

mieli

Korkeimman
opisto

MLL

SAVONLINNAN
LÄÄKESKUS

Vammalan
Sairaalakeskus

SASTAMALA
sopivasti sykettä

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Nuorisolain 9 §:n mukaan koota tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi

TYM-lain 16 §:n mukaan toimintaedellytyksiä järjestäessään työvoimaviranomainen laatii arvion alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta

Lastensuojelulain 12 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Tämä suunnitelma sisältää myös opiskeluhuollon suunnittelua koskevan osuuden.

- Tämä suunnitelma on valmisteltu siten, että se kokoaa yhteen kaikki kunnalta edellytetyt lasten- ja nuorten hyvinvointia edistävät suunnitelmat
- Tämän avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävää työtä Sastamalassa
- Tässä suunnitelmassa lapsilla ja nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29- vuotiaita (nuorisolaki 1285/2016, 3§).
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadintaan ovat osallistuneet seuraavat monialaiset työryhmät:
 - Sastamalan perhekeskuksen ohjausryhmä (nuorisovaltuuston edustus mukana)
 - Opiskeluhuollon ohjausryhmä
 - Nuorten monialaisten palveluiden työryhmä

Lisäksi suunnitelmaa on rakennettu tiiviissä yhteistyössä Läntisen Pirkanmaan työllisyyspalvelualueen kanssa

Tavoitteena

1. Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta
2. Vähennetään lasten ja nuorten yksinäisyyttä

Arviointi

1. Toimenpiteiden toteutuminen
 - Lapsivaikutusten arvioinnin käyttö valmistelussa
 - Lapsen oikeuksien viikon huomiointi
 - Osallisuuden rakenteet on luotu koskien varhaiskasvatusikäisiä ja 18-29-vuotiaita
2. Seuranta ja tietopohja:
 - Lasten osallisuutta koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö
 - Lisäksi koulujen hyvinvointiprofiiliin yksinäisyyteen ja osallisuuteen liittyvät indikaattorit

Toimenpiteet 2026-2030

Vähennetään lasten ja nuorten yksinäisyyttä

- Edistetään lasten ja nuorten vertaissuhteita ja yhteisöllisyyttä lasten arjen kasvuympäristöissä
- Tunnistetaan yksinäisyyden riskissä olevia lapsia ja nuoria ja vahvistetaan varhaista tukea monialaisessa yhteistyössä
- Hyödynnetään kouluterveyskyselyn ja hyvinvointiprofiiliin tuloksia yksinäisyyttä vähentävien toimenpiteiden (mm. koulunuorisotyö) kohdentamisessa.

Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta

- Hyödynnetään lapsivaikutusten arviointia (EVA) päätöksenteossa silloin, kun valmisteltavilla asioilla on vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.
- Ylläpidetään ja kehitetään lasten ja nuorten osallisuuden rakenteita mukaan lukien varhaiskasvatusikäiset lapset ja 18-29-vuotiaat nuoret
- Vahvistetaan lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin asioihin koko Sastamalan perhekeskuksen yhteisenä työnä
- Hyödynnetään sähköistä osallistumisalustaa 13-vuotta täyttäneiden osallisuudessa
- Huomioidaan lapsen oikeuksien viikko osana hyvinvoinnin edistämistä

1. Osallisuus

Vastuutiimi

Perhekeskuksen ohjausryhmä

Tavoitteena

1. Vahvistetaan lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvinvointia tukevaan arkeen monialaista työtä vahvistamalla
2. Tuetaan vanhemmuutta ja lähipiiriä lapsen ja nuoren arjen voimavarana
3. Edistetään terveellisiä elintapoja lasten ja nuorten arjessa

Arviointi

1. Toimenpiteiden toteutuminen
 - Harrastamisen Suomen mallin toimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten määrä
 - Vanhemmille ja perheille suunnatun toiminnan toteutuminen
 - Kouluruokailun kehittämistoimenpiteet
 - Perhekeskustoimijoiden perehdytys

2. Seuranta ja tietopohja:

- Lasten ja nuorten hyvää arkea koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Toimenpiteet 2026-2030

Edistetään terveellisiä elintapoja

- Tiedotetaan perheille Pirkanmaan hyvinvointialueen digiperhepalvelusta
- Varmistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen (Harrastamisen Suomen malli)
- Vahvistetaan liikumista osana arkea varhaiskasvatuksessa ja kouluissa sovittujen toimintamallien mukaisesti (liikkuva varhaiskasvatus ja liikkuva koulu, perusopetuslain muutos 1.8.26, liikuntaneuvonta ja koulu-pt)
- Edistetään kulttuurihyvinvointia lasten ja nuorten arjessa kulttuuriviikkojen, tapahtumien ja kirjastotoiminnan avulla
- Kehitetään päiväkot- ja kouluruokailua ja tuetaan riittävää lepoa ja unta osana arjen hyvinvointia

2. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus hyvään arkeen

Vastuutiimi

Perhekeskuksen ohjausryhmä

Vahvistetaan lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvinvointia tukevaan arkeen monialaisen työn avulla

- Perehdytetään uudet perhekeskustoimijat yhteiseen toimintamalliin ja rakenteisiin.
- Vahvistetaan perhekeskustoimijoiden osaamista yhteisövaikuttavuuden oppimispolun avulla.

Tuetaan vanhemmuutta ja lähipiiriä lapsen ja nuoren arjen voimavarana

- Lisätään perheille suunnattua tietoa palveluista tapahtumien ja perheille suunnattujen tilaisuuksien yhteydessä
- Jatketaan vanhempainverkoston koordinoitua työtä
- Mahdollistetaan vertaistuki ja perheiden kohtaaminen ylläpitämällä ja kehittämällä matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja
- Tarjotaan erilaisille perheille mahdollisuuksia yhteiseen tekemiseen
- Määritellään yhdessä lasten ja vanhempien kanssa vanhemmuuden arvot ja tuen tarpeet nykyajassa

Tavoitteena

1. Tuetaan lasten ja nuorten koululäsnäoloa ja ehkäistään poissaoloja
2. Vahvistetaan turvallista ja hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä
3. Vakiinnutetaan yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintakäytännöt

Arviointi

1. Toimenpiteiden arviointi
 - Koulupoissaolojen seuranta ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallin toteuttaminen
 - Koulunuorisotyön toteutuminen
 - Systeemisen työotteen toimintamallien käyttö
 - Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintakäytäntöjen juurtuminen
2. Seuranta ja tietopohja:
 - Lasten ja nuorten hyvinvointia varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksessa koskevia indikaattoreita seurataan osana hyvinvointikertomusta huomioiden hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö
 - Paikallisesti toteutuneet Minun tiimini-toimintamallin mukaiset tapaamiset

Toimenpiteet 2026-2030

Tuetaan lasten ja nuorten koululäsnäoloa ja ehkäistään poissaoloja

- Seurataan koulupoissaoloja systemaattisesti ja toteutetaan sovittua toimintamallia poissaoloihin puuttumisessa
- Vahvistetaan varhaista tukea yhteistyössä opiskeluhuollon ja muiden toimijoiden kanssa

3. Lapsi ja nuori voi hyvin varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksessa

Vastuutiimit

Perhekeskuksen ohjausryhmä

Opiskeluhuollon ohjausryhmä

Vahvistetaan turvallista ja hyvinvointia tukevaa kasvu- ja oppimisympäristöä

- Toteutetaan kiusaamisen vastaisia toimintamalleja varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa
- Jatketaan koulunuorisotyön toimintamalleja
- Jatketaan systeemisen työotteen mukaisten toimintamallien käyttöä arjessa, paikallisesti tehty ”SYTY”- opas tehdään tunnetuksi toimijoille
- Vahvistetaan verkoston turvallisuus- ja kriisityön osaamista sekä lasten ja nuorten resilienssiä

Vakiinnutetaan yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintakäytännöt

- Jatketaan Pirkanmaan yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintakäytäntöjen juurruttamista osaksi arkea
- Opetuksenjärjestäjän omavalvonnan/itsearviointin toteuttaminen vuosittain opiskeluhuollon ohjausryhmässä ja yksiköissä sekä siitä johdetut toimenpiteet

Tavoitteena

1. Mielen hyvinvointi
2. Terveelliset elintavat
3. Hyvät ihmissuhteet
4. Toimivat raha-asiat
5. Vaikuttamismahdollisuudet
6. Yhdenvertaisuus

Mittarit

Kouluterveyskysely (8.-9.lk, lukion ja AOL 1.-2.vuoden opiskelijat):

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (summaindikaattori)

Voi vaikuttaa siihen millainen omasta tulevaisuudesta tulee

Ei ole usein syönyt tai nukkunut netin takia

Harrastaa liikuntaa itsenäisesti vähintään kerran viikossa vapaa-ajallaan

Käyttää päivittäin sähkötupakkaa, savukkeita, nuuskaa tai nikotiinipusseja (summaindikaattori)

Käyttää alkoholia viikoittain

Syö koululounasta päivittäin

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana

Ei yhtään läheistä ystävää

Voi keskustella asioistaan vanhempien kanssa usein tai melko usein

Työskentely suunnitelmakaudella

Mielen hyvinvointi

- Matalan kynnyksen lähipalveluita on saatavilla myös Paikallisesti: Walk-in terapia
- Vertti-mentoritoiminnan pilotti

Hyvät ihmissuhteet

- Nuorille on tarjolla kohtaamispaikkoja: nuorisotilat ja Ohjaamo
- Nuoren mieli ABC-koulutusta on tarjolla ammattilaisille

Yhdenvertaisuus

- Kouluilla ja oppilaitoksilla on voimassaolevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat
- Vahvistetaan koulutuksella ammattilaisten kykyä kohdata erilaisia nuoria

Terveelliset elintavat

- Liikuntaneuvontaa on tarjolla nuorille maksutta

Toimivat raha-asiat

- Myös Ohjaamossa on mahdollisuus Kela-asiointiin etäyhteydellä

Vaikuttamismahdollisuudet

- Nuorisovaltuuston toiminta suunnitelman mukaisesti
- Nuorisovaltuuston edustajat Perhekeskuksen ohjausryhmässä
- Nuoret ovat mukana Ohjaamo-toiminnan suunnittelussa

Jokaisella nuorella on
mahdollisuus hyvään arkeen

Vastuutiimi:

Nuorten palveluiden monialainen verkosto

Tavoitteena

1. Nuori voi hyvin koulussa ja oppilaitoksessa
2. Nivelvaiheet ovat vakaita
3. Työelämään siirtyminen on saumatonta

Mittarit

1. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä
2. Virta yli 3 kuukauden työttömyyteen nuorilla
3. Nuoret työnhakijoina, joilla ei ole ammatillista koulutusta ja lisäksi heistä:
 - aktivointiasteeseen laskettavien palveluiden piirissä olevat
 - Kelan nuorten ammatilliseen kuntoutukseen ohjautuneet
 - kuntoutusrahalla olevat
4. Kouluterveyskysely (8. – 9. lk, lukio ja AOL 1.-2.lk)
 - Tekee koulun ohella palkallista työtä
 - Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa

Työskentely suunnitelmakaudella

Nuori voi hyvin koulussa ja oppilaitoksessa

- Oppimisen tuen uudistuksen edellyttämät muutokset toteutuvat kaikilla asteilla sovitusti ja luovat kestävää pohjaa nuoren polulle.

Nivelvaiheet ovat vakaita

- Varmistetaan, että tarjolla on riittävästi eri koulutuspolkuja:
 - Opistovuosi oppivelvollisille
 - Aikuisten perusopetusta
 - Tutkintoon valmentavaa TUVa-koulutusta
 - Työpajatoimintaa (Rotvalli)

Työelämään siirtyminen on saumatonta

- Kestävän yrittäjyyden polku nuorille (ESR-hanke)
- Nuorten palveluiden verkosto löytää myös omasta toiminnastaan työkokeilupaikkoja nuorille

Jokaisella nuorella on polku eteenpäin

Vastuutiimi

Nuorten palveluiden verkosto

Tavoitteena

1. Nuorten palveluiden verkoston tavoitteellinen työskentely (Nuorisolaki 9 §)
2. Sujuva monialainen yhteistyö

Mittarit

1. Kouluterveyskysely: Luottaa saavansa apua kun sitä tarvitsee
2. Nuorten toteutuneet Minun tiimini-tapaamiset
3. Nuorten palveluiden verkoston toimijoille tehtävä erillinen kysely

Työskentely suunnitelmakaudella

Nuorten palveluiden verkoston tavoitteellinen työskentely

- Nuorten palveluiden monialainen verkosto kokoontuu säännöllisesti ja seuraa nuorten suunnitelman toteutumista
- Toiminta on tavoitteellista: yhteinen tilannekuva, konkreettiset toimenpiteet ja toiminnan arviointi
- Toimijoiden hankkeet on viety yhteiseen hankeportfolioon
- Näkymä-työkalun käyttöönotto

Sujuva monialainen yhteistyö

- Pirhan konsepti Minun tiimistä on käytössä. Useita tapaamisia toteutuu vuosittain.

Nuorten palveluiden verkosto tekee
sujuvaa monialaista yhteistyötä

Vastuutiimi

Perhekeskuksen ohjausryhmä
Nuorten palveluiden verkosto